

Punct de vedere despre Parchetul European

European Public Prosecutor's Office sau, mai pe scurt, EPPO este o instituție creată recent, în curs de definire, dar care în următorii ani își va dezvolta rapid practica. Parchetul European are competența de a ancheta, urmări și trimite în judecata autorii infracțiunilor care vizează "acei bani care sunt destinați bunăstării cetățenilor UE și au reprezentat dintotdeauna un obiectiv al infractorilor", astfel cum bugetul UE este definit în broșura lansată de Rețeaua Europeană de Formare Judiciară.

Rațiunea care a determinat înființarea unei astfel de entități este lipsa de resurse judiciare la nivelul statelor membre, care să permită investigarea temeinică a infracțiunilor ce vizează interesele economice ale Uniunii, precum evaziunea fiscală transfrontalieră, constituirea de grupuri infracționale organizate având drept țintă bugetul european, spalarea de bani implicând active obținute prin fraudarea bugetului UE și alte asemenea. EPPO are și competența auxiliară de a urmări și investiga orice activitate prevăzută de legea penală, care este indisolubil legată acestor infracțiuni (spre exemplu infracțiunea de uz de fals aferentă evaziunii fiscale prin emiterea de facturi fictive). Faptele care intra în competența instituției sunt prevăzute în Directiva (UE) 2017/1371, astfel cum aceasta a fost transpusă în dreptul intern.

Așadar, deși vastă și de crucială importanță, competența Parchetului European nu este nelimitată. Dimpotrivă, există reglementări stricte care condiționează extinderea acesteia de o decizie unanimă a Consiliului European. Este imperativă respectarea principiilor instituite de art. 5 al Tratatului privind Uniunea Europeană, respectiv subsidiaritatea și proporționalitatea. În acest sens, subliniem menirea EPPO de a acoperi orice lipsuri la nivel de cooperare judiciară în materie penală și de a facilita schimbul de informații între statele membre, prin asigurarea unei practici unitare. În consecință, Parchetul European urmează să intervină doar acolo unde combaterea infracționalității economice nu poate fi asigurată de statele aderente și fără a depăși ceea ce este necesar în vederea atingerii obiectivelor stabilite.

Bunaoara, prin Regulamentul UE 2017/1939 al Consiliului, din 12 octombrie 2017 (care a stat la baza înființării Parchetului European) a fost stabilit și cadrul funcționării EPPO, prin crearea unor reguli la nivel centralizat, obiectivul fiind instituirea unui sistem de competențe partajate între Parchetul European și autoritățile naționale. Respectarea principiului cooperării loiale este esențială, asigurând sprijinul și informarea reciprocă, între structura centrală și autoritățile naționale.

În acest sens, Regulamentul instituie în sarcina autorităților din statele membre, obligația de a informa, fără întârziere, Parchetul European cu privire la orice comportament infracțional pentru care acesta ar putea să își exercite competența sau cu privire la o investigație deja inițiată având ca obiect infracțiuni ce ar putea atrage competența EPPO. Mai mult, statele sunt ținute să aducă la cunoștința Parchetului orice caz care implică imposibilitatea de a stabili dacă sunt îndeplinite condițiile anterior amintite, urmând ca acesta să decidă dacă își va exercita competența sau dacă se va abține. Parchetul European are obligația corespunzătoare, de a informa, neîntârziat, statul care a făcut sesizare, cu privire la decizia adoptată.

Instrumentarea cazurilor preluate de EPPO este mijlocită de procurorii europeni delegați, membri în cadrul parchetelor statelor aderente, care au aceleași competențe cu procurorii naționali, privitor la investigarea faptelor prevăzute de legea penală, urmărirea și trimiterea în judecată. În cazuri excepționale, atribuțiile pot fi îndeplinite de un procuror dintr-un alt stat membru (de pildă, statul în care se afla reședința suspectului sau acela unde prejudiciul s-a produs). Supravegherea este, de regulă, efectuată de procurorul european din același stat din care face parte și procurorul delegat cu investigarea faptelor, dar, din motive obiective (legate de volumul de muncă sau de conflict de interese) aceasta poate fi delegată altor procurori europeni, sub rezerva acordului acestora.

Pe tot parcursul investigațiilor transfrontaliere, procurorii europeni delegați aparținând statelor implicate, au îndatorirea de a colabora permanent, consultându-se și asigurându-și asistența reciprocă. Tot sub egida principiului cooperării, instanțele competente spre soluționarea cauzelor instrumentate de Parchetul European sunt cele naționale, regulile interne de procedura fiind aplicabile. Autoritățile naționale vor decide și atribuirea competenței, în cazurile în care, între acestea și Parchetul European exista un dezacord la nivelul acestui aspect.

Importanța existenței EPPO se concretizează tocmai în stabilirea unei practici centralizate, care să asigure respectarea legalității cu privire la începerea și încetarea investigațiilor, transmiterea cazurilor între Parchet și statele membre, exercitarea competenței și alte norme procedurale. De pildă, în situațiile în care au fost inițiate cercetări cu privire la aceeași infracțiune, la nivelul mai multor țări, Camera permanentă a Parchetului European are posibilitatea de a facilita desfășurarea anchetei prin fuzionarea acestora. În același mod, Camera poate interveni în sensul divizării unor proceduri, dacă eficiența investigațiilor poate fi înlesnită prin întreprinderea acestei măsuri.

Așadar, putem privi Parchetul European ca pe o entitate care va prelua pârghiile unor cazuri și va supraveghea derularea acestora cu sprijinul autorităților naționale, inclusiv ale celor polițienești, prin mijlocirea cărora va fi asigurată efectuarea actelor de procedura și implementarea măsurilor coercitive, conducând la faza de judecată la instanțele naționale competente.

EPPO va acorda o importanță deosebită dreptului persoanei de a nu fi judecată sau pedepsită de două ori pentru aceeași infracțiune, având în vedere implicarea mai multor entități în cauzele de competența sa. De asemenea, Parchetul European se va asigura că procedurile pe care le dirijează vor fi în concordanță cu toate drepturile fundamentale consacrate în Carta, precum dreptul fundamental la apărare, dreptul la un proces echitabil sau prezumția de nevinovăție.

Dincolo de importanța sa, Parchetul European rămâne o instituție care va interveni doar în subsidiar, actele de procedura dispuse de acesta și care produc efecte juridice față de terți (categorie care include suspectul, victima, alte persoane interesate și ale caror drepturi ar putea fi afectate în mod negativ) urmând a face obiectul controlului de către instanțele competente la nivel național, prin ralierea la cerințele prevăzute de dreptul intern al fiecărui stat și asigurarea unor cai de atac efective.

Rămâne, de asemenea, competența Curtea de Justiție a Uniunii Europene în controlarea deciziilor administrative ale EPPO, respectiv cele care nu sunt luate în exercitarea funcțiilor de investigare, urmărire penală și trimitere în judecată. Regulamentul nu aduce atingere posibilității ca un stat membru UE, Parlamentul European, Consiliul sau Comisia să introducă acțiuni în anulare.

Nu în ultimul rând, Parchetul European va colabora cu alte structuri din cadrul Uniunii Europene, precum Eurojust, OLAF sau Europol. Cooperarea cu Eurojust oferă Parchetului prerogativa de a avea acces la sistemul de management al cazurilor în scopul obținerii de date, inclusiv cele personale, în timp ce colaborarea cu OLAF (Oficiul European de Luptă Antifraudă) este esențială pentru a evita lansarea de către acesta din urmă a unor investigații paralele, Oficiului revenindu-i obligația de a oferi prioritate Parchetului European.

Fără a detalia excesiv, amintim câteva măsuri adoptate de România pentru transpunerea și implementarea Regulamentului UE 2017/1939. În acest sens, prin Ordonanța de Urgență nr. 8 din februarie 2019, s-a stabilit ca autoritatea națională relevantă, conform dispozițiilor Regulamentului, este Ministerul Justiției. A fost implementată, totodată, procedura de desemnare a candidaților pentru funcțiile de procuror european și procuror european delegat. În condițiile acestei ordonanțe, au fost desemnați în România primii șase procurori europeni delegați, numiți de Colegiul EPPO prin decizia din 10 februarie 2021, pentru o perioadă de 5 ani, mandatul putând fi reînnoit. De asemenea, prin Decizia de punere în aplicare (UE) 2020/1117 a Consiliului, a fost numit, pentru un mandat de 6 ani, și procurorul european.

Legea nr. 6/2021 este actul normativ care stabilește cadrul cooperării consolidate cu privire la Parchetul European. În acest sens, textul indicat instituie norme privitoare la efectuarea notificărilor către Parchetul European de către Ministerul Justiției, cooperarea procurorilor europeni și procurorilor europeni delegați care activează în România cu structurile EPPO, coroborarea prevederilor normei cu alte texte de lege relevante, precum Legea 302/2004 și așa mai departe. Totodată s-a dispus înființarea, în cadrul Direcției Naționale Anticorupție, a unei Structuri de sprijin a procurorilor europeni delegați, structura compusă dintr-un birou central (în cadrul DNA) și trei birouri teritoriale, la Iași, Cluj și Timișoara (în prezent fiind funcționale doar birourile din București și Iași). Nu în ultimul rând, Legea 6/2021 stabilește și circumscripțiile teritoriale ale instanțelor competente să judece cauzele privind infracțiuni pentru care urmărirea penală a fost efectuată de către Parchetul European, competența de judecată revenind tribunalelor și curților de apel București, Cluj, Iași și Timișoara.

Concluzionând, în contextul unei preconizate creșteri a numărului de dosare instrumentate de EPPO, consideram ca este importantă înțelegerea situației ierarhice a entității, în vederea unei eficiente colaborări și, de ce nu, în scopul evitării unor intruziuni nejustificate din partea acesteia.